

Tisztelegés és búcsú Ujfalussy József előtt

Az MTA Zenetudományi Intézet Ujfalussy József akadémikus, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektora, az Intézet egykori igazgatója tiszteletére, kilencvenedik születésnapja alkalmából ünnepi rendezvényt készült. A kiváló tudós nem érte meg ezt az alkalmat.

2010. január 22-én búcsúzott a földi léttől.

A végső tisztelegés alkalmával február 13-án, kiváló zenetudósok – *Berlász Melinda, Tallián Tibor, Vikárius László, Pintér Csilla, Halász Péter, Dalos Anna, Grabócz Márta* – előadásaikkal tisztelegtek egykori profeszszoruk előtt. Majd Schumann és Mozart dallamaival – *Kolonits Klára* (ének), *Dinyés Dániel* (zongora) és a *Kodály vonósnégyes* előadásában – vettek búcsút *Ujfalussy József* tanár úrtól a Zenetudományi Intézet Bartók termében.

Ujfalussy József

1920. február 13. – 2010. január 22.

Dr. Ujfalussy József halálával a régi, nagy magyar zenetörténész-generáció utolsó képviselője távozott közülünk. Pályája kezdetén zenei vilásképe még olyan muzikusok közelében formálódott, mint Kodály Zoltán, Veress Sándor, Ferencsik János, Szabolcsi Bence, Bartha Dénes. Ám az 1946 és 1949 között végzett zeneakadémiai tanulmányoknál sem csekélyebb fontosságú, hogy Ujfalussy 1938-tól 1943-ig szülővárosa, Debrecen nagy hagyományú Tudományegyetemének görög–latin–művészettörténet szakos hallgatója volt. Bölcsészettudomány és zenetörténet az ő munkásságában nem vált szét, inkább egybefonódott és erősítette egymást: a klasszika-filológusi gondolkodás egzaktága mindig ott munkált zenei könyveinek, előadásainak, tanulmányainak hátterében.

Hosszú és termékeny életútja műhelyekben és helyszínekben rendkívül gazdag. 1943 és 1946 között Debrecenben működött gimnáziumi tanárként, majd a Református Kollégium tanáraként. 1948 és 1955 között a Vallás- és Közoktatásügyi, majd a Népművelési Minisztérium előadója-, osztályvezetője-, végül főosztályvezetőjeként dolgozott. 1955-ben kezdett tanítani a Zeneakadémián, ahol 1980-tól 1988-ig az intézmény rektoraként is tevékenykedett. 1961-ben az MTA Bartók Archívumának, majd a Zenetudományi Intézetnek lett munkatársa, 1973-tól 1980-ig igazgatta az Intézetet. A tanítást és a tudományos kutatást életének legutolsó évéig vállalta. Számptalan funkciója és tisztsége közül az egyik legfontosabb, hogy az MTA tagja, 1985 és 1993 között pedig alelnöke volt. Munkásságát seregnyi díjjal és kitüntetéssel ismerték el: ezek közül a legfontosabb a Kossuth- (1966), a Herder- (1987) és a Széchenyi-díj (2006).

Érdeklődésének előterében a zeneesztétika állt. E tárgyban megalkotta az első modern szellemű magyar összefoglalást (*A valóság zenei képe*, 1962). Különlegesen fontos volt számára Bartók: generációk sora az ő megkerülhetetlen monográfiájából ismerte meg a zeneszerző életét és műveit (*Bartók Béla*, 1965). Az életrajz mellett dokumentumokat felvontató, hasznos kiegészítőként sokak polcán ott állt a Lampert Verával közösen szerkesztett *Bartók-breviárium* (1958). A külföld zeneszerzői közül Debussy volt Ujfalussy József számára a legkedvesebb – ezt jelzi a Kis Zenei Könyvtár sorozatában, 1959-ben megjelent könyve. De operával is foglalkozott: emlékezetes remeklése a *Tamino a válaszáton* címmel kiadott tanulmány, amelyet a Zeneműkiadó 1986-ban önálló könyvként jelentetett meg. Hatvanadik születésnapja alkalmából *Zenéről, esztétikáról* címmel láttak napvilágot válogatott esszéi. Enciklopédikus tudása lehetővé tette, hogy bármely témához szóban vagy írásban a legteljesebb illetékességgel, alkotó szellemben szóljon hozzá – erre emlékeznek az elmúlt évtizedek zenetudományi konferenciáinak hallgatói éppúgy, mint hajdani tanítványai, akik életre szóló útravalóként őrzik magukban az Ujfalussy-órak hangulatát, a zongora mellett a teljes zeneirodalmat fejből idéző, jó humorú, nyájas tanár képét.

Az élet minden területén a használni akarás, szerénység, szellemi elegancia és derű jellemezte. A magyar zenekultúra európai formátumú gentlemanjeinek egyikét veszítette el a 90 évesen távozott Ujfalussy József személyében.

Csengery Kristóf

A végső búcsú a Farkasréti temetőben a temetés napján február 19-én volt.

Dr. Batta András elhangzott beszéde

Szeretve tisztelt professzoromra, rektor-elődömrre, atyai barátomra emlékezem a „zeneakadémisták”: régi és jelenlegi tanárok, diákok nevében.

Eszembe jut, hogy egyszer mesélte Tanár úr, mit mondott Klemperer Tóth Aladárrol: „ein Genie ohne Fach” – „généiusz, szorosabban vett szakterület nélkül”. Ez órá is illet, abban az értelemben, hogy mindent tudott. Legalábbis a jelenlétében az ember úgy érezte, hogy ennél többet nem lehet és nem is érdemes tudni. Tudásához fűződő kapcsolata volt lenyűgöző. Bámulatos memóriája idézetek raját hozta elő, többnyire eredeti nyelven – Homéroszt, akiről bölcsészdoktori disszertációját írta, Platónt, aki talán a tanári mintát is jelentette számára, Arisztotelészt, aki esztétikai megközelítésének alapját képezte és sok olyan görög auktort, akiről tőle hallottunk először, és valószínűleg utoljára is. Mennyei társaságában mindig jelen voltak a rómaiak, Cicero, Tacitus, Vergilius - sokan. Gyakran citálta Goethét, Kantot, és a magyar irodalom klasszikusait: Arany Jánost